

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen

Allmänna byrån

Beslutande

Minister

Camilla Gunell

Föredragande

Byråchef

Gustav Blomberg

Justerat

Omedelbart

Nr 31

Lagstiftningspromemoria om behov av införande av uteblivandeavgifter för Fordonsmyndighetens räkning samt behövliga ändringar i körkortslagen

ÅLR 2024/3024

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att skicka lagstiftningspromemoria vad gäller om behov av införande av uteblivandeavgifter för Fordonsmyndighetens räkning samt behov av ändringar i körkortslagen för Åland enligt **bilaga 1, I124E26** till lagberedningen.

Lagstiftnings- promemoria om uteblivandeavgifter och ändringar med anledning av nya körkortsregistret

Dnr: ÅLR 2024/3024

Datum: 7.5.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

1. Bakgrund

1.1. Uteblivandeavgifter

Under senare år har benägenheten hos enskilda att utebli från bokade besiktningstider- och besök, hos myndigheter ökat. Detta leder till ineffektivitet och fördröjning hos myndigheterna¹. Detta innebär i sin tur en försämrad servicenivå. Det har framförts önskemål från verksamhetshåll om att revidera och modernisera lagstiftningen på området, så att det blir möjligt för Fordonsmyndigheten att ta ut en avgift som motsvarar den olägenhet som myndigheten får vidkännas. Vidare kan en avgift för att utebli från ett besök skapa incitament att antingen meddela i tid att man inte har möjlighet att komma eller faktiskt dyka upp. Även i tydlighetshänseende är det önskvärt att lagstifta särskilt om uteblivandeavgifter.

1.2. Nya körkortsregistret

För att ersätta det föråldrade körkortsregistret, upphandlades ett nytt körkortsregister våren 2022². Implementeringsprojektet blev klart och driftsatt under första kvartal 2024. Det nya systemet kommer att skapa bättre förutsättningar för att utveckla e-tjänster, som är till nytta för kunderna samt underlätta administrationen kring körkort. Fordonsmyndigheten tar även ett stort kliv i att digitalisera hela körkortshanteringen och registret med det nya systemet.

1.3. Undantag för besiktningsmän och besiktningsteknikers och deras rätt att framföra fordon vid besiktning

Fordonsmyndigheten utför i dag besiktningar av alla typers fordon. Vid vissa tillfällen finns det risk att den besiktningsman eller besiktningstekniker som ska utföra besiktningen inte har formell behörighet att framföra fordonet på väg, även fastän besiktningsmannen eller besiktningsteknikern innehar formell behörighet för yrket och har kunskapen om själva besiktningen.

2. Nuläge

2.1. Uteblivandeavgifter

2.1.1. Åland

I dagsläget regleras avgifter av prestationsnatur i landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet. Där finns inga uttryckliga regleringar om försenings- eller uteblivandeavgifter.

---

¹ Jonny Mattsson: " Långa väntetider till bilbesiktningen – igen", Ålandstidningen, <<https://www.alandstidningen.ax/nyheter/langa-vantetider-bilbesiktningen-igen>>, besökt 22.3.2023.

² Se landskapsregeringens förslag till budget för 2023

2.1.2. Uteblivandeavgifter hos Ålands hälso- och sjukvård

I Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård regleras uteblivandeavgifter i 9 §:

”Landskapsregeringen kan besluta att en särskild avgift skall uppbäras av den som på förhand reserverat mottagningstid men utan godtagbar orsak underlåtit att komma till mottagningen på den reserverade tiden. Avgiften kan uppbäras även i fråga om en tjänst som annars skulle vara avgiftsfri.”

Stadgandet tillkom i syfte att förtydliga rätten, som fanns redan tidigare, att ta ut dessa avgifter.³

2.1.3. Sverige

I Sverige regleras avgifter i avgiftsförordningen (SFS 1992:191). Där finns inga bestämmelser om försenings- eller uteblivandeavgifter i den lagen.

I exempelvis 17 kap 1 § i hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017:30) framgår rätten att ta ut uteblivandeavgifter:

”Vårdavgifter och avgifter med anledning av att patienter uteblir från avtalade besök får tas ut enligt grunder som regionen eller kommunen bestämmer. Patienter som omfattas av en regions eller en kommuns ansvar för hälso- och sjukvård enligt 8 kap. 1-3 §§ respektive 12 kap. 1 och 2 §§ och 14 kap. 1 § ska behandlas lika.

Första stycket gäller inte i den mån annat är särskilt föreskrivet.”

2.1.4. Riket

I riket regleras avgifter i lag om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992).

I förarbetena till den lagen (RP 1991/176, s 6) sägs följande:

”Som avgifter av sanktionsnatur kan betraktas t.ex. parkeringsbot och överlastavgifter. Om dessa avgifter stadgas allmänt genom lag, även om det inte är fråga om skatt enligt 61 § eller avgift enligt 62 § regeringsformen.”

Där finns inga uttryckliga regleringar om försenings- eller uteblivandeavgifter.

---

³ Fr. 4/2006-2007, s 5.

2.2. Nya körkortsregistret

Körkortsregistret regleras i dag i 66 § körkortslagen. Enligt paragrafen ska Fordonsmyndigheten föra ett körkortsregister. I registret ska följande uppgifter föras in:

- a) fullständigt namn, personbeteckning och adress för den som avses med registreringen,
- b) ansökan och beviljande samt återkallelse av körkortstillstånd, utfärdande av körkort, beviljande samt återkallelse av yrkeskompetensbevis, yrkeskortstillstånd, trafiklärtillstånd och godkännande som handledare samt beslut om varning, interimistiska körförbud, omhändertaganden av körkort och körförbudstider,
- c) behörighet i körkortet samt eventuella villkor,
- d) uppgifter om gärningar som anges i 43 § och som kan ligga till grund för bestämmande av en körförbudstid,
- e) uppgifter om förarundervisning och förarexamen, godkänd handledarutbildning, utbildning för grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning enligt landskapslag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt
- f) uppgifter om tillstånd till transport av farliga ämnen.

Registret upptar även personuppgifter om de personer som saknar körkort och som dömts till straff och andra påföljder för brott som nämns i 1 mom. d punkten samt uppgifter om de straff och andra påföljder som nämnda personer dömts till för dessa brott. I registret införs även relevanta uppgifter om personer bosatta i landskapet med körkort från riket eller något annat nordiskt land som dömts till straff för något brott enligt 1 mom. d punkten.

För att kunna ta i bruk det nya digitala körkortsregistret fullt ut och även ta i bruk möjligheter såsom digitala fotografier och digitala underskrifter behöver de grunder som anges i 66 § ses över.

Enligt Fordonsmyndigheten behöver lagstöd finnas för att framöver kunna föra in följande uppgifter i det nya körkortsregistret på Åland:

Allmän del:

- Bokade tider (för t.ex. teoriprov och körprov)
- Provresultat (för t.ex. teoriprov och körprov)
- Personbeteckning eller ifall uppgift om personbeteckning saknas
- Basuppgifter om adress och annan kontaktinformation
- Kön
- Födelsedatum
- Födelsekommun
- Födelseland
- Hemkommun
- Uppgift om dödsfall
- Allmänna anteckningar
- Prövotid
- Första kort dagen
- Utfärdande datum

- Upphörande datum
- Uppgifter om Kurser
- Uppgifter om bilskola

Uppgifter som behövs för

- Körkortstillstånd
  - o Fordonklass, datum
- Handledartillstånd
  - o Datum, elev, fordonklass
- Yrkestillstånd
  - o Fordonklass, datum
- Färdskrivartillstånd
  - o Datum, förare, -, verkstads-, kontroll- och företagskort samt andra motsvarande uppgifter
- Fordonklass ADR tillstånd
  - o Fordonklass, datum
- Teoriprov
  - o Fordonklass, datum, resultat
- Förarprov
  - o Fordonklass, datum, resultat

Fordonmyndigheten får anteckna följande information i körkortsregistret

- Digitala foton
- Digitala namnteckningsprov
- Register över tillåtna fotografer för körkort
- Nationalitet
- Modersmål
- Kontaktspråk
- Företags- och organisationsnummer om personen är en enskild näringsidkare
- Det företag eller den organisation som personen är anställd hos eller i vars verksamhet personen deltar.
- Hälsotillstånd för beslutsfattande och övervakning i frågan om körrätt behövliga uppgifter om hälsotillstånd för dem som ansöker om körkortstillstånd, eller som för dem som innehar körrätt och personer som saknar körrätt.
- Synoptikertest
- Självhälsodeklarationen
- Fordonklass ADR tillstånd
  - o ADR uppgifter om uppgifter om körkortstillstånd
  - o Uppgifter om den som har gett utbildningen för examen för säkerhetsrådgivare och för landtransport av farliga ämnen.

Uppgifter som kan bli aktuella i framtiden:

- Digitala fingeravtryck <https://poliisi.fi/en/-/fingerprints-in-id-cards-valid-as-travel-documents>
- Annan biometrisk data

Vidare bör landskapsregeringen ta höjd för att ha rätt att införa registeruppgifter om förseelser som sker i andra EU-länder och riket. Genom det nya körkortsdirektivet kommer medlemsländerna i framtiden behöva lagstifta om möjligheten att körkortsregistret ska kunna ta emot och exportera data från och till andra länders behöriga myndigheter gällande grövre trafikbrott. Grövre trafikbrott i andra länder kan då påverka körkortet.

I praktiken kommer det antagligen i framtiden bli behov att lagra all data som är kopplat till ett identitetsbevis eller pass i körkortet, via ett chip i körkortet.

2.3. Undantag för Besiktningsmän och besiktningsteknikers och deras rätt att framföra fordon vid besiktning

Fordonsmyndigheten har i nuläget inget formellt undantag i lag gällande besiktningsmäns och besiktningsteknikers rätt att framföra framförallt tunga fordon i samband med besiktning. Det är idag ett stort behov av CE-behörighet bland Fordonsmyndighetens besiktningsmän och -tekniker. Att införa ett undantag skulle avhjälpa situationen för Fordonsmyndigheten.

2.3.1. Undantaget har funnits tidigare

Undantaget har funnits tidigare enligt ÅFS 2008:86.

7 § Förutom den behörighet som anges i 5 § gäller följande:

-----
6) körkort av klass C berättigar även till att provköra och tillfälligt flytta fordon av klass D och D1 utan passagerare samt fordon av klass E utan last samt berättigar även den som utför fordonsbesiktning samt den som fullgör uppgifter inom räddningsväsendet och polisman i tjänst att framföra fordon av klass D, D1 eller E.

Motsvarande undantag finns i riket enligt 2 § 1 mom. 2 punkten i Statsrådets förordning om körkort (FFS 423/2011).

2 § Undantag från körrättens omfattning i Finland

-----
2) den som utför underhåll eller reparationer av fordon och som har körrätt för kategori C får när underhålls- eller reparationsåtgärder eller besiktning så kräver, flytta eller provköra fordon i kategori D och D1 utan passagerare och fordonskombinationer i kategori E utan last; under provkörning i samband med underhålls- eller reparationsåtgärder anses inte som passagerare en annan person, vars närvaro är nödvändig under provkörningen i syfte att utreda fordonets funktions- och trafikduglighet,

3. Landskapsregeringens förslag

3.1. Uteblivandeavgifter

Avgifter innebär en betungande förpliktelse för enskilda och bestämmelser om rätten att ta ut avgifter ska därför framgå i lag.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslås en ny paragraf i landskapslag (2018:8) om Fordonsmyndigheten som ger en laggrund för att ha möjlighet att utkräva uteblivande avgifter.

3.2. Nya körkortsregistret

Eftersom varken fotografier eller signaturer nämns i 9 kap i körkortslagen saknas i dagsläget stöd enligt GDPR-lagstiftningen för att lagra dessa personuppgifter. För att de ska kunna lagras borde lagen ändras, förslagsvis genom att ytterligare uppgifter såsom fotografier och signaturer läggs till i uppräkningslistan i 66 § i körkortslagen. Antal körlektioner kunde det eventuellt finnas stöd för att lagra i 66 § som nämner uppgifter om förarundervisning och förarexamen, men det vore förmodligen bra att förtydliga. Ytterligare föreslås det att hela 66 § ses över med anledning av de behov Fordonsmyndigheten och Polisen på Åland har gällande registerföring och införande av personuppgifter i körkortsregistret.

3.3. Undantag för besiktningsmän och besiktningsteknikers och deras rätt att framföra fordon vid besiktning

Fordonsmyndigheten bedömer att de behöver få ett formellt undantag i 7 § i körkortslagen och införa en rätt för besiktningsmän och besiktningstekniker att framföra fordon i samband med besiktning. Det är idag ett stort behov av CE-behörighet bland Fordonsmyndighetens besiktningsmän och -tekniker. En besiktningsman kan även få uppgifter vid trafikövervakning enligt 19 § i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon. Undantaget bör därmed gälla både besiktning och vid trafikövervakning och gälla vid provkörning på väg.

4. Förslagets verkningar

4.1. Uteblivandeavgifter

Förslaget väntas leda till en ökad effektivitet hos Fordonsmyndigheten. Allmänheten torde redan vara bekant med uteblivandeavgifter, eftersom dessa är vedertagna inom många olika serviceområden. Några andra konsekvenser av lagförslaget förutses inte.

4.2. Nya körkortsregistret

Fordonsmyndigheten har under första kvartalet 2024 lanserat det nya körkortsregistret tillsammans med polismyndigheten på Åland. Det nya registret har potential att effektivisera myndigheternas förvaltningsuppgifter, digitalisera flertalet processer inom körkortshanteringen och förenkla myndighetsuppgifterna för både Fordonsmyndigheten och polismyndigheten på Åland. Det nya körkortsregistret, och bestämmelserna om det, behöver även anpassas för framtida behov i och med det nya körkortsdirektivet.

4.3. Undantag för besiktningsmän och besiktningsteknikers och deras rätt att framföra fordon vid besiktning

Med ett nytt undantag säkerställs att Fordonsmyndigheten kan utföra besiktningar av exempelvis tyngre fordon på ett mer flexibelt sätt. Detta kommer både myndigheten och allmänheten till gagn.

5. Övriga behov om ändringar av körkortslagen för Åland – av mindre betydelse

Enligt Fordonsmyndigheten bör det i 67 § föras in en laglig grund för att lämna ut uppgifter till Traficom. I 67 § kunde det hänvisas till Traficom som utsett nationellt kontaktställe. Åtgärden skulle beröra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott och även Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om den unionsomfattande verkan av vissa kördiskvalifikationer, COM/2023/128 final.

Enligt Fordonsmyndigheten bör det i 68 § fordonslagen strykas ordet "snarast". GDPR tillämpas inte på avlidna personer och Traficom har en gallringstid på 10 år efter personen avlidit. Se ytterligare information bl.a. här i punkt 6 via länken: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2017/20170320#O6L27P224>.

Det äldre namnet på Fordonsmyndigheten, "Motorfordonsbyrån", finns på flertalet i lagen och bör ändras i något skede till Fordonsmyndigheten.

Lagtext - förslag

Landskapslag (2018:8) om Fordonsmyndigheten

12a §

Landskapsregeringen kan besluta att en särskild avgift ska uppbäras av den som har en på förhand reserverad mottagningstid men utan godtagbar orsak underlåtit att inställa sig vid den reserverade tiden. Avgiften kan uppbäras även i fråga om en tjänst som annars skulle vara avgiftsfri.

Körkortslag (2015:88) för Åland

7 §

Besiktningpersonal vid Fordonsmyndigheten som har B- och C-körkort får framföra alla fordonskategorier i samband med besiktning eller trafikövervakning och provköra fordonet på väg.

66a §

Fordonsmyndigheten ska föra ett körkortsregister. I registret ska följande uppgifter föras in:

- a) fullständigt namn, personbeteckning eller ifall uppgift om personbeteckning saknas, födelsedatum, födelsekommun, födelsestat, hemkommun, basuppgifter om adress och annan kontaktinformation för den som avses med registreringen, kön, uppgift om dödsfall, allmänna anteckningar,
- b) ansökan och beviljande samt återkallelse av körkortstillstånd, uppgifter som behövs för körkortstillstånd (fordonklass, datum), utfärdande av körkort, beviljande samt återkallelse av yrkeskompetensbevis, yrkeskörtillstånd (fordonklass, datum), trafiklärtillstånd och handledartillstånd (datum, elev, fordonklass) samt beslut om varning, interimistiska körförbud, omhändertaganden av körkort och körförbudstider,
- c) behörighet i körkortet samt eventuella villkor,
- d) uppgifter om gärningar som anges i 43 § och som kan ligga till grund för bestämmande av en körförbudstid,
- e) uppgifter om förarundervisning och förarexamen, teoriprov (fordonklass, datum, resultat), förarprov (fordonklass, datum, resultat), prøvotid, första kort dagen, utfärdande datum, upphörande datum, uppgifter om kurser, uppgifter om bilskola, godkänd handledarutbildning, utbildning för grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning enligt landskapslag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt
- f) uppgifter som behövs för färdskrivartillstånd (datum, förare, verkstads-, kontroll- och företagskort samt andra motsvarande uppgifter) och tillstånd till transport av farliga ämnen (fordonklass, datum).

Registret upptar även personuppgifter om de personer som saknar körkort och som dömts till straff och andra påföljder för brott som nämns i 1 mom. d punkten samt uppgifter om de straff och andra påföljder som nämnda personer dömts till för dessa brott. I registret införs även relevanta uppgifter om personer bosatta i landskapet med körkort från riket eller något annat nordiskt land som dömts till straff för något brott enligt 1 mom. d punkten.

66b §

Registret får även uppta följande personuppgifter:

- a) Digitala namnteckningsprov och digitala foton samt register över godkända fotografier för körkort och andra tillstånd.
- b) Nationalitet, modersmål samt kontaktspråk.
- c) Företags- och organisationsnummer om personen är en enskild näringsidkare, det företag eller den organisation som personen är anställd hos eller i vars verksamhet personen deltar.
- d) Anteckningar om självhälsodeklarationen, hälsotillstånd och optikertest för beslutsfattande och övervakning i frågan om körrätt behövliga uppgifter om hälsotillstånd för dem som ansöker om körkortstillstånd, eller som för dem som innehar körrätt och personer som saknar körrätt.
- e) Behövliga uppgifter om parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning.
- f) Fordonklass ADR tillstånd, ADR uppgifter om uppgifter om körkortstillstånd, uppgifter om den som har gett utbildningen för examen för säkerhetsrådgivare och för landtransport av farliga ämnen.
- g) Fordonmyndigheten får även lagra biometriska data och/eller digitala fingeravtryck efter landskapsregeringens beslut.

67 §

67 §. Hantering och införande av uppgifter i körkortsregistret

Uppgifter ur körkortsregistret får lämnas till polismyndigheten, till myndigheter inom EES som handlägger körkortsärenden, till den som uppgifterna gäller samt Transport- och kommunikationsverket som är det nationella kontaktställe som utbyte sker via för vidareförmedling till nätverket för EU-körkort. Polismyndigheten har även rätt att föra in uppgifter i registret. Finner polismyndigheten felaktigheter i körkortsregistret ska dessa meddelas till Fordonsmyndigheten.

Den som anordnar inledande teorikurs eller säkerhetsutbildning ska meddela Fordonsmyndigheten när en elev har genomfört kursen eller del av säkerhetsutbildningen. Sådant meddelande ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av Fordonsmyndigheten.

Information om körkort och anknytande uppgifter och åtgärder som ska utbytas inom ramen för ömsesidigt erkännande av i EES-stater utfärdade körkort förmedlas ur körkortsregistret med hjälp av nätverket för EU-körkort. Nätverket får även användas för sådant informationsutbyte för kontrolländamål som föreskrivs i unionslagstiftning.

Fordonsmyndigheten kan tillåta att uppgifter i körkortsregistret under dess tillsyn studeras för vetenskaplig forskning eller annat därmed jämförligt ändamål. I sådana fall ska uppgifterna anonymiseras.

68 §

68 §. Gallring av uppgifter i körkortsregistret

När någon som finns registrerad har avlidit, ska uppgifterna om personen gallras ur registret sedan tio år förflutit.

Uppgifter om trafikbrott, trafikförseelser, körkortsingripanden och interimistiska körförbud ska gallras ur registret sedan tio år förflutit från det att en dom eller ett beslut har vunnit laga kraft.

Uppgifter om godkännande som handledare gallras ur registret när tillståndet förfallit.